

OSLABENÁ NÁBOŽENSTVÍ

Ivan O. Štampach

Minulý režim čekal s překonáváním třídní společnosti zánik náboženství. Pomáhal tomu tím, že náboženství kontroloval, někdy trestal, a odehrál se i pokus veškeré náboženské aktivity zakázat. Od 90. let se zdálo, že náboženství ožila a že budou úspěšná. V různých postkomunistických zemích se to dělo různě. U nás sesuv členstva, duchovenstva a důvěry vůči náboženstvím pokračuje silněji, než když bylo náboženství potlačováno. Nové směry se ještě v posledním desetiletí minulého režimu jevily jako možná konkurence tradičnímu náboženství. Většinou však ztratily svou dynamiku.

Tematický blok *Náboženství za zenitem* (s. 12) zahajuje přehledový článek původně teologa a později spoluzakladatele religionistického pracoviště v Pardubicích **Ivana Štampacha**. Ukazuje, jak není zdaleka samozřejmé, že náboženství je jasně vymezený, od okolí odlišený celek, který historicky vznikne a zanikne.

Šéfredaktor Dingiru a vedoucí religionistické katedry na Husitské teologické fakultě **Zdeněk Vojtíšek** se v rozsáhlém článku *Co po bouřlivé době?* (s. 14) věnuje vybraným šesti novým směrům. Sleduje tuto část náboženské scény dlouhodobě. Všimá si modelu náboženského úspěchu a neúspěchu u Rodneyho Starka, i když k němu vyslovuje připomínky. Dopracovává se konkrétních závěrů. Některé směry se propadly do bezvýznamnosti a veřejnost o ně ztratila zájem, jiné se sice nerozvíjejí, ale zachovávají si stabilitu, ať v souladu nebo v konfliktu s okolím.

Další dlouholetá autorka Dingiru **Andrea Hudáková** se v článku *Nenaplněné cíle spiritistů* (s. 19) zabývá spiritistickým hnutím, které znamenalo úspěch v první polovině 20. století. Komunistický režim je spolu s dalšími menšinovými skupinami potlačil, ale na rozdíl např. od anthroposofů, rosikrucianů či zednářů neobnovili spiritisté v polistopadovém režimu významněji své aktivity a lze-li je označit za náboženství, je to náboženství vskutku za zenitem.

Expanze a ústup řeholnic (s. 19) zaujaly humanitního badatele blízkého religionistickým a teologickým zájmům z Hradce Králové **Tomáše Petráčka**. Článek je o důvodech jejich mohutného růstu spojeného s posuny v sociální struktuře a dynamice industriální společnosti. Zastavení expanze a snad počínající pokles souvisí s dalšími změnami.

Křesťanská společenství explodovala na základě posunů v československém evangelickém sboru v Praze na Maninách na přelomu osmdesátých a devadesátých let a stala se letniční (popřípadě neocharismatickou) církví s 24 sbory a 18 misijními skupinami ve všech regionech naší země. Po různých obrazech a krizích jsou standardní evangelikální církví. Sleduje to doktorská studentka Evangelické teologické fakulty **Tereza Halasová** v článku *Mezi umírněností a radikalitou* (s. 25).

Tematický blok článků završuje religionistika (a též autorka a překladatelka literatury z oblasti duchovní kultury) **Ruth J. Weiniger** rozhovorem s unitářským duchovním **Petrem Samojským**, který se nebojí otevřeně mluvit o tom, že náboženská společnost poměrně populární za první republiky se propadla na nějaké dvě stovky členů. Rozhovor dostal název *Unitářství jako vlak, kam chcete* (s. 28)

Články jsou doplněny stručnými informacemi v rámečcích, jakými slovníkovými hesly o současnosti různých veřejností sledovaných směrech a skupinách.

OBSAH

Foglaring jako náboženství (Pavel Hošek) 2

Zahraníčí

Náboženský hlas pro Donalda Trumpa 8
(Miloš Mrázek)

Téma

Náboženství za zenitem, nebo na obzoru? 12
(Ivan O. Štampach)

Co po bouřlivé době? (Zdeněk Vojtíšek) 14

Nenaplněné cíle spiritistů (Andrea Hudáková) 19

Expanze a ústup řeholnic (Tomáš Petráček) 22

Mezi umírněností a radikalitou (Tereza Halasová) 25

Rozhovor s Petrem Samojským

Unitářství jako vlak, kam chcete 28
(Ruth J. Weiniger)

Info-servis

..... 30

Události

Apokalyptická očekávání
podle mariánských zjevení (Vojtěch Tutr) 32

Osobnost Nového věku (Zdeněk Vojtíšek) 32

Rejstřík

..... 33

Recenze

Spiritualita mezoamerických Indiánů 34
(Lenka Philippová)

Mezioborové souznění (Zdeněk Vojtíšek) 35

Polemika

„Kam se oči dívají a co vidí (Martin Fárek) 35

Dopisy

Malé upozornění (Lubomír M. Tanzmann) 36

Čtení

Hrdě vstříc svému zániku (Vojtěch Tutr)

Doc. ThDr. **Ivan O. Štampach** (*1946) působí jako docent na katedře religionistiky Fakulty filozofické Univerzity Pardubice.